

Handläggare

Lena Bäckström, primärvårdschef, vice ordf. i Stockholm-Gotlands medicinska råd. Tove Törnqvist, verksamhetsutvecklare och ordf. HSFs kunskapsstyrningsråd.

Mottagare

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Regionala programområdets mål och insatsplaner inom kunskapsstyrningen 2026-2028

Förslag till beslut

- Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar att ställa sig bakom de regionala programområdenas arbete för verksamhetsåren augusti 2026-juli 2028.
- Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar att ge hälso- och sjukvårdsdirektören i uppdrag att årligen rapportera arbetet i programområdena till hälso- och sjukvårdsnämnden.

Sammanfattning

Detta ärende rör inriktningen för de 27 regionala programområdena (RPO) i Region Gotlands kunskapsstyrningsstruktur för verksamhetsåren augusti 2026 till juli 2028.

RPO:s mål- och insatsplaner utgår från en samlad lägesanalys inom respektive programområde och lyfter fram de utvecklingsområden som bedöms mest prioriterade för den kommande tvåårsperioden. Planerna omfattar sjukdomsgrupper och vårdinsatser med stor påverkan och stödjer utvecklingen av en jämlik, kunskapsbaserad och effektiv vård i regionen.

Varje mål- och insatsområde konkretiseras med övergripande mål, delmål och åtgärder som beskriver den önskade utvecklingen. Där det är möjligt används regionala mått för uppföljning. Planerna syftar till att stödja vårdens aktörer i att omsätta bästa tillgängliga kunskap i praktiken och skapa förutsättningar för en mer sammanhållen och likvärdig vård för regionens invånare.

Som en del av arbetet för en effektiv användning av hälso- och sjukvårdens resurser identifierar varje RPO minst en form av lågvärdevård som ska fasas ut i dialog med vårdverksamheterna. Att minska lågvärdevård frigör resurser för insatser med högre patientnytta.

De samlade mål- och insatsplanerna utgör den gemensamma inriktningen för programområdesarbetet 2026–2028, och att de nu är tvååriga ger stabilitet och långsiktighet i kunskapsstyrningen.

Ärendebeskrivning

Bakgrund

Sedan 2019 finns det ett regionalt programområdesarbete för Stockholm-Gotland. Det regionala programområdesarbetet följer det nationellt sammanhållna systemet för kunskapsstyrning som leds av regionerna gemensamt. Inriktningen för fortsatt utveckling inför åren 2023 till 2027 beslutades 2022. Långsiktigheten har stärkts genom en avsiktsförklaring mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården från april 2024.

Den regionala strukturen består av 27 regionala programområden som i huvudsak motsvarar nationella programområden (NPO) samt regionala samverkans- och expertgrupper. Visionen för regionernas gemensamma system för kunskapsstyrning är "Vår framgång räknas i liv och jämlik hälsa. Tillsammans gör vi varandra framgångsrika." De övergripande målen för en utvecklad kunskapsstyrning nationellt, sjukvårdsregionalt och lokalt är Socialstyrelsens god vård-begrepp såsom kunskapsbaserad, säker, individanpassad, jämlik, tillgänglig och effektiv vård.

RPO består av sakkunniga med bred kompetens inom respektive område. Region Gotland har utsedda programansvariga i majoriteten av RPO:erna, vilka representerar regionens verksamheter och bidrar med sakkunskap. Även den kommunala hälso- och sjukvården är delvis representerad.

Ordförandena för programområdena är ledamöter i Stockholm-Gotlands medicinska råd (SGMR), ett rådgivande expertorgan som samordnar kunskapsstyrningen inom sjukvårdsregionen, där Region Gotland innehar vice ordföranderollen.

Överväganden

Programområdena genomför årligen en översiktlig lägesanalys av sitt vårdområde. Analysen omfattar exempelvis nationella programområdets insatsområden, översiktligt resultat för områdets sjukdomsgrupper, patientgruppers erfarenheter, nya läkemedel eller medicinteknik. Slutsatserna ligger till grund för RPO:s val av mål och insatsområden, analysområden och prioriterat sakkunnigarbete.

Ett mål- och insatsområde avser ett område där det finns oönskad variation eller ojämlik vård utifrån god vård-begreppen, ofta med utgångspunkt i nationellt framtagna kunskapsstöd. Området prioriteras av RPO över flera års tid för att uppnå förbättrade resultat för patienterna. Det finns uppsatta mål och åtgärder för området samt regionala mått för uppföljning. RPO driver, leder och följer upp arbetet regionalt men insatserna utförs till största del i sjukvårdens verksamheter.

Den nya underrubriken *Uppföljningsområden* beskriver områden där förbättrade patientresultat har uppnåtts genom att kunskapsstödens rekommendationer i

stor utsträckning har blivit en del av vårdens praxis. Programområdet följer upp mål och indikatorer för att säkerställa fortsatt följsamhet.

Ett *analysområde* är ett vårdområde där RPO fördjupar analysen av hur vården står sig utifrån god vård-begreppen. Det sker oftast genom regionala gap-analyser utifrån nationella kunskapsstöd. Detta utgör en grunduppgift för RPO och innefattar möjligheten att sätta upp mål, åtgärder och mått för att överbrygga de identifierade gapen.

Prioriterat sakkunnigarbete beskriver RPO:s medverkan i nationella insatser och regional hantering, till exempel bedömning av remissversioner av nationella kunskapsstöd. I sakkunnigarbetet ingår även medverkan i regionala och lokala arbetsgrupper. Respektive RPO uppmärksammar minst en typ av så kallad lågvärdevård, det vill säga test, undersökning eller behandling utan värde för patienterna.

Programområdesarbetet är omfattande och har en långsiktig inriktning. Nytt för i år är att mål- och insatsplanerna blir tvååriga. De samlade planerna utgör inriktningen för programområdesarbetet i Region Gotland för perioden augusti 2026 till juli 2028 och omfattar ett brett spektrum av sjukdomsgrupper och vårdinsatser. Totalt finns 37 personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp i olika införandefaser, vilka tillsammans med andra nationella kunskapsstöd utgör en viktig grund för arbetet. Efter sommaren kommer Region Gotland även att utveckla en egen regional kolumn i mål- och insatsplanerna för att tydligare synliggöra och särskilja Gotlands lokala arbete och prioriteringar från det sjukvårdsregionala perspektivet.

Exempel på områden som berörs är:

- Äldres hälsa (kognitiv svikt vid demens, sköra äldre, palliativ vård)
- Barn och ungas hälsa (övervikt och obesitas)
- Psykisk hälsa (schizofreni, depression, självskada, skadligt bruk och beroende, ADHD)
- Omvårdnad (KAD-behandling, svårläkta sår, delirium)

Levnadsvanor som prevention och behandling berör flera områden och det pågår ett gemensamt arbete med utgångspunkt i det nationella vårdprogrammet för levnadsvanor.

Flera nationella kunskapsstöd har i stor utsträckning integrerats i vårdens praxis, bland annat inom schizofreni, osteoporos, obstruktiv sömnrelaterad andningsstörning hos barn, sepsis, symptomgivande kort tungband hos barn 0–6 månader samt tonsilloperation.

Uppföljning sker genom regionala indikatorer, nationella datakällor och sjukvårdsregionala uppföljningsvyer. Flera RPO har publika indikatorer via Vårdgivarguiden som stödjer regional uppföljning och lärande mellan verksamheter. Region Gotland deltar i de sjukvårdsregionala uppföljningar där nationell data finns tillgänglig och använder tillgängliga data som stöd i analyser och uppföljning, bland annat genom rapporter för vårdkonsumtion. Andra datakällor är fortsatt under utveckling och det fortsatta utvecklingsarbetet omfattar stärkt stöd för uppföljning och analys med fokus på datakvalitet, relevanta underlag och användning av resultat i styrning och förbättringsarbete.

RPO samlar vårdens kompetenser kring patientens vård och behandling för att stödja ett mer enhetligt arbetssätt mellan primärvård och specialiserad vård. Primärvården berörs av merparten av de patientprocesser och sjukdomsgrupper som ingår i RPO arbete och har därför en central roll i prioritering och samordning av insatser. RPO primärvård arbetar långsiktigt med utvecklingsområden som bedöms ha stor betydelse för patienternas vård, och resultaten följs upp och redovisas i den årliga Primärvårdsrapporten.

Programområdena har sedan 2024 identifierat olika typer av vård av lågt värde för patienten, som de tillsammans med vårdens verksamheter arbetar för att fasa ut. Arbetet är komplext eftersom vissa åtgärder fortfarande kan vara relevanta för en mindre del av patientgruppen. Att fasa ut lågvärdevård är, liksom införandet av ny kunskap, en del av kunskapsstyrningens arbete för en jämlik vård.

En av huvuduppgifterna för RPO är att bidra till att nationella kunskapsstöd omsätts och tillämpas i vårdens praxis. Till stöd för det praktiska införandearbetet har en regional modell för införande av kunskapsstöd etablerats. Genom systematiskt arbete med gapanalyser samt framtagande av mål, mått och åtgärder verkar RPO för att nå bred samsyn inom vårdsystemet i sjukvårdsregionen. Stockholm–Gotlands medicinska råd stödjer arbetet genom att bidra till koordinering och samverkan mellan programområden och olika insatsområden.

Ett prioriterat utvecklingsområde är att samla kunskapsstöd och göra dem mer lättillgängliga för vårdens medarbetare genom en gemensam ingång för nationella och regionala kunskapsstöd. Detta är en central del i den fortsatta utvecklingen av kunskapsstyrningen. Ett mer enhetligt och samlat kunskapsstöd stärker användningen av gemensamma rekommendationer i patientmötet och stärker förutsättningarna för en jämlik och kunskapsbaserad vård.

Bedömning

Förvaltningens arbete utifrån mål- och insatsplanerna är omfattande och kräver långsiktighet samt horisontella prioriteringar. Det finns fortsatt behov av utveckling av tillgängliga kunskapsstöd samt stärkt stöd för uppföljning och

analys, med fokus på relevanta underlag och användning av resultat i styrning och förbättringsarbete.

Förvaltningens bedömning är att arbetet med mål- och insatsplanerna stödjer utvecklingen av vårdens huvudprocesser och säkerställande av en god vård.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse hälso- och sjukvårdsförvaltningen daterad 2026-06-17

Underlag - Regionala programområdets mål och insatsplaner 2026-2028,
Sjukvårdsregion Stockholm-Gotland

Kort sammanfattning - Regionala programområdets mål och insatsplaner
2026-2028, Sjukvårdsregion Stockholm-Gotland

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

Marie Loob
Hälso- och sjukvårdsdirektör